

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

ПЕТЬКУН СВІТЛАНА МИХАЙЛІВНА

УДК 351.862.4:[004:364-049.5(477)(043.5)

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ
МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
СОЦІАЛЬНОЮ БЕЗПЕКОЮ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ**

25.00.02 – механізми державного управління

РЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора наук з державного управління

Київ-2024

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному університеті інформаційно-комунікаційних технологій Міністерства освіти і науки України (м. Київ).

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, професор
Горник Володимир Гнатович,
Таврійський національний університет імені
В.І. Вернадського, директор Навчально-наукового
інституту управління, економіки
та природокористування;

доктор наук з державного управління, професор
Петроє Ольга Михайлівна,
Інститут вищої освіти НАПН України,
завідувач відділу дослідницької діяльності
університетів;

доктор наук з державного управління, доцент
Матвейчук Людмила Олександрівна,
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка, завідувач кафедри туризму та
готельно-ресторанної справи
природничо-економічного факультету.

Захист відбудеться «7» березня 2024 року об 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.861.07 у Державному університеті інформаційно-комунікаційних технологій за адресою: 03110, м. Київ, вул. Солом'янська, 7, конференц-зала.

Із дисертацією можна ознайомитися на офіційному сайті <http://www.dut.edu.ua> та в бібліотеці Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій за адресою: 03110, м. Київ, вул. Солом'янська, 7.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради Д 26.861.07

Олександр ІГНАТЕНКО

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний світ стає більш мінливим, змінюються й основні засади соціальної безпеки громадянина, які побудовані на загальних пріоритетах соціальної захищеності людини, усвідомленні цінності окремого індивіда та його соціальних прав, з дотриманням етичного правила, виголошеного ще І. Кантом: людина – це мета, а не засіб.

В умовах, коли постійно зростає значення науки і технологій для добробуту суспільства, інформаційні технології потають на сучасному рівні як головний чинник соціального добробуту, тому інтенсивний розвиток науки і техніки в ідеалі має вирішити безліч традиційних соціальних проблем (бідність, неосвіченість, розшарування суспільства, соціальна несправедливість, безробіття тощо).

Сьогодні широкомасштабне застосування інформаційних технологій, цифровізація в усіх сферах національної безпеки є одним з шляхів ефективної протидії загрозам. Цифровізація знижує адміністративні витрати, покращує точність, якість та прозорість даних за рахунок скорочення помилок і їх дублювання, а також полегшує моніторинг, забезпечує швидше надання послуг. Разом з тим, цифрова трансформація державного управління, адміністрування та послуг соціального забезпечення є складним та багатогранним процесом.

Перший рушійний фактор цифрової трансформації мотивований бажанням підвищити ефективність і результативність державного управління та послуг соціального забезпечення. Це особливо важливо сьогодні, оскільки попит на соціальні послуги зростає, а конкуренція за обмежені ресурси державного сектора збільшується.

Ще одним фактором є бажання підвищити якість послуг і розширити їх спектр. Цифрові технології можуть забезпечити більш персоналізовані та оперативні послуги, а також надати користувачам більший контроль за своїми даними у взаємодії з органами соціального захисту, а також покращити взаємодію з користувачами та підвищити залучення громадян.

Таким чином, цифровізація соціальної сфери представляє величезний потенціал інноваційного розвитку та організації на новій цифровій основі соціального захисту, з одного боку, а з іншого, надає нові можливості управління соціальною безпекою громадян і суспільства в цілому. Вона забезпечує значний внесок у стійке економічне зростання, підвищення конкурентоспроможності базових галузей та інноваційних секторів економіки, покращення рівня та якості життя населення, що дозволяє створювати та підтримувати відповідний стан гарантованої правової та інституційної захищеності життєво важливих соціальних інтересів людини, суспільства і держави від зовнішніх та внутрішніх загроз. Отже, немає жодних сумнівів у тому, що цифрові інструменти можуть допомогти покращити показники соціального захисту.

Соціальна проблематика в різні історичні епохи актуалізувалася в творах видатних класиків світової науки (Аристотель, Платон, Тома Аквінський, Френсіс Бекон, Бенедікт Спіноза, Нікколо Макіавеллі, Томас Гоббс,

Поль Гольбах, Георг Гегель, Іммануїл Кант, Макс Вебер, Джон Медісон, Юрген Габермас, Ентоні Гіденс, Толкотт Парсонс, Елвін Тоффлер та інші), які стали філософсько-методологічним підґрунтям дисертаційного дослідження.

Соціальна безпека з позиції філософії, економіки, політичних наук та державного управління стала об'єктом дослідження широкого кола сучасних зарубіжних (Д. Белл, Дж. Б'юкенен, Е. Германс, Д. Гункель, Я. Денхард, П. Друкер, Л. Ерхард, Р. Інглхард, Б. Коллані, Ф. Котлер, Н. Лумман, Й. Масуда, М. Маффесолі, П. Рое та ін.) та вітчизняних дослідників (І. Акімова, Д. Баюра, І. Білоус, К. Бондаревська, Є. Бородін, В. Бирч, Б. Бузан, І. Галіця, Е. Головаха, О. Головінов, В. Горбатенко, В. Горник, І. Грицяк, О. Іляш, Л. Калашнікова, В. Козаков, Л. Лазоренко, Ю. Лисенко, Е. Лібанова, С. Линдюк, В. Місюра, О. Молодцов, Л. Матвейчук, О. Петроє, О. Рашковська, І. Розпутенко, М. Рудик, І. Савченко, Т. Семигіна, О. Сидорчук, Д. Сковронський, Ю. Чала, П. Шевчук та ін.).

Чимало вітчизняних науковців дослідили різноманітні аспекти проблематики цифровізації та цифрових трансформацій сфери державного управління, а саме: механізми публічного управління у сфері цифрових трансформацій (Т. Биркович, В. Биркович, О. Кабанець); аспекти електронного урядування (Л. Гапеев, Ю. Кальниш, О. Карпенко, С. Квітка, В. Куйбіда, В. Наместнік, М. Павлов); вітчизняне законодавство у сфері цифрової трансформації (О. Качний, А. Омельченко); нормативно-правового регулювання цифрової економіки (І. Гончарук, С. Коляденко, Я. Костюченко, Н. Левицька, О. Вінник, О. Піжук, І. Струтинська, Г. Козбур); цифрову трансформацію публічного управління (І. Кобзев, В. Косенко, О. Мельников, Ю. Пігарев, Н. Костенюк, О. Савченко); цифрову спроможність територіальних громад в Україні (О. Євсюкова, С. Лукін, О. Матвеева, А. Мунько); формування цифрових компетенцій та компетентностей публічних службовців (Л. Матвейчук, П. Польовий); цифрову трансформацію діяльності органів виконавчої влади (В. Ченцов, О. Бобровський); цифрову трансформацію взаємодії влади та бізнесу (О. Бардах, В. Ємселянов) та інші.

Однак у цих дослідженнях жодним чином не приділена увага науковому обґрунтуванню механізмів державного управління соціальною безпекою в умовах цифрової трансформації.

Особливої уваги заслуговують дисертаційні дослідження вітчизняних науковців: О. Вишневського, М. Загрійчук, Ю. Костинця, Г. Подзігун, В. Ракіпова, І. Струтинської та Г. Чміль, присвячені вивченню різноманітних питань впливу цифрової трансформації на процеси суспільного розвитку, а також К. Бондаревської, О. Гріпич, Л. Павлової, А. Помазан-Пономаренко, Т. Семигіної, Р. Хасанова та інших, присвячені вивченню питань соціальної безпеки України.

Віддаючи належне вагомому внеску зазначених вчених у розвиток вітчизняної науки, варто зауважити, що ці дослідження носять переважно епізодичний, вузькоспеціалізований характер і охоплюють далеко не увесь спектр питань впливу процесів цифрової трансформації на соціальну безпеку

України. З огляду на це, набуває актуальності наукова проблема пошуку ефективних механізмів забезпечення соціальної безпеки людини та суспільства у процесі їх життєдіяльності в умовах нестабільності, викликаній активною цифровою трансформацією.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до теми науково-дослідної роботи «Теоретико-прикладні аспекти розвитку цифрової держави в Україні» (державний реєстраційний номер 0123U102733) в Державному університеті інформаційно-комунікаційних технологій (довідка № 23/196 від 05.12.2023 р.).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є концептуалізація теоретико-методологічних засад розвитку системи державного управління соціальною безпекою України в умовах цифрової трансформації та вироблення науково-прикладних рекомендацій щодо удосконалення механізмів державного управління соціальною безпекою України. Для досягнення мети в дослідженні поставлено та вирішено такі **завдання**:

- систематизувати теоретико-методологічне підґрунтя формування механізмів державного управління соціальною безпекою України в умовах цифрової трансформації;
- окреслити загальні особливості сучасного впливу цифрової трансформації на соціальну безпеку та механізми державного управління нею;
- акцентувати характерні особливості, спільні та відмінні підходи у формуванні моделей соціальної безпеки в умовах цифрової трансформації зарубіжних країн;
- оцінити вплив сучасних визначальних суспільних детермінант, насамперед – розвитку соціальних медіа, на удосконалення механізмів державного управління соціальною безпекою в умовах цифрової трансформації;
- уточнити сутнісні характеристики соціальної відповідальності держави та суб'єктів ринкової економіки в контексті цифрової трансформації суспільства;
- виявити актуальні виклики, ризики та загрози впливу цифрової трансформації на соціальну безпеку;
- визначити і науково обґрунтувати на теоретико-методологічному рівні доктринальні засади інноваційної парадигми державного управління соціальною безпекою, перспективної для модернізаційного розвитку післявоєнної України;
- сформулювати концептуальні засади впровадження нової парадигми і доктрини державної політики в галузі соціальної безпеки в умовах цифрової трансформації України;
- розробити й науково обґрунтувати рекомендації для впровадження цифрових технологій в механізми державного управління соціальною безпекою України.

Об'єкт дослідження – механізми державного управління соціальною безпекою в умовах цифрової трансформації.

Предмет дослідження – теоретико-методологічні концепти (парадигма, доктрина, концепція, стратегія) модернізації механізмів державного управління соціальною безпекою України в умовах цифрової трансформації.

Методи дослідження. Особливе місце в методології дисертаційного дослідження відводилося як загальнонауковим, так і спеціальним методам, зокрема: діалектичному, системному, гіпотетико-дедуктивному, структурно-функціональному, абдуктивному, історіографічному, прогностичному, порівняльним (порівняльно-історичний, порівняльно-політичний, порівняльно-правовий) та іншим методам. Логіка дисертаційного дослідження базувалася на непорушному втіленні гносеологічних принципів:

- сходження від абстрактного до конкретного, зокрема – від визначення загального змісту категорій «соціальна безпека» і «цифрова трансформація», до з'ясування стану, суперечностей та особливостей формування теоретико-методологічних засад, впровадження й функціонування механізмів державного управління соціальною безпекою в умовах цифрової трансформації сучасної України (розділи 2; 4);

- єдності початку дослідження й початку розвитку об'єкта – визначає історичну ретроспективу дисертаційного дослідження: з одного боку – виникнення систем забезпечення соціальної безпеки як об'єктивного явища суспільного буття та їх дослідження як наукового теоретико-прикладного напрямку в світовій практиці державного управління, з іншого боку – активного включення процесів цифрової трансформації сучасного суспільства – початку зміни в структурі й змісті політичних та державно-управлінських процесів (розділи 1; 2);

- збігу законів розвитку об'єкта й законів його пізнання – спричиняється необхідністю аналізу етапів і суті розвитку феномену соціальної безпеки в державному управлінні, його впливу на формування й функціонування самої держави, її політичної системи та громадянського суспільства із застосуванням наукових методів, які найбільше відповідають обставинам такого розвитку. Зокрема для досліджуваного об'єкта цей принцип передбачає застосування діалектичного підходу й системного аналізу (розділи 2; 3; 4).

Діалектичний підхід спричиняється масштабністю та багатоплановістю дисертаційного дослідження, у значній мірі детермінує його гіпотезу, проблемне поле та отримані результати. Діалектичний підхід також дозволив здійснити аналіз суперечностей та деформацій в системі державного управління соціальною безпекою України (розділ 2).

У системному методі знайшов конкретне втілення принцип діалектики – універсальність взаємозв'язку й розвитку всіх елементів системи. У цьому випадку системний метод дозволив розглянути феномен соціальної безпеки як складну, суперечливу й недостатньо структуровану наукову систему, що прагне до саморозвитку, та в основі якої перебувають: кращі здобутки світової цивілізації; соціальні цінності притаманні українському суспільству і сучасні парадигми формування систем гуманістичної демократії та державного управління (розділи 3; 5).

Структурно-функціональний метод визначив напрям дослідження, що втілюється в аналізі особливостей, функцій, структури та параметрів системи механізмів державного управління соціальною безпекою та дозволив позначити,

осмислити, описати та порівняти роль цієї системи в процесі формування державної політики й функціонування державної влади; виявити та оцінити результати й наслідки аналітичного впливу цифрової трансформації на ці процеси, визначити напрями перспективи його вдосконалення механізмів державного управління у цій сфері в Україні (розділи 3; 4; 5). Порівняльний, гіпотетико-дедуктивний та структурно-функціональний методи також реалізовувалися в процесі уточнення змісту понять сучасного категоріального апарату дослідження (розділ 2).

Прогностичний метод дав можливість визначити більш віддалені перспективи розвитку теоретико-методологічних засад та загалом системи механізмів державного управління та обґрунтувати їх вплив на удосконалення механізму вироблення та реалізації державної соціальної політики України, що відкриваються в процесі цифрової трансформації (розділ 5).

Отримані в ході дослідження теоретичні результати підтверджено емпіричними даними впровадження (Додаток А), а також шляхом експертної верифікації (Додаток Б).

Наукова новизна отриманих результатів визначається новим вирішенням наукової проблеми у сфері розвитку системи державного управління соціальною безпекою України в умовах цифрових трансформацій, що полягає в концептуалізації теоретико-методологічних засад, вироблення та обґрунтуванні науково-прикладних рекомендацій побудови напрямів розвитку системи державного управління соціальним захистом в умовах цифрових трансформацій. А саме:

уперше

– на основі аналізу та систематизації наявних у світовій та вітчизняній практиці цифрових механізмів державного управління соціальною безпекою розроблено, науково обґрунтовано й запропоновано в якості перспективної інноваційну доктрину соціальної безпеки, яка ґрунтується на оптимальному балансі патерналістської та ліберальної доктрин державної соціальної політики – мережеве суспільство добробуту – у якій ефективність оптимального балансу забезпечується завдяки впровадженню парадигми державно-приватного партнерства із залученням сучасних та перспективних механізмів і технологій цифровізації державного управління в умовах подальшої цифрової трансформації суспільних відносин в Україні;

– сформульовано концептуальні засади впровадження нової парадигми політики й державного управління в галузі соціальної безпеки в умовах цифрової трансформації України, яка дозволяє рухатися у бік максимальної індивідуалізації (гуманізації) та гнучкого варіювання процедур надання державних соціальних послуг громадянам від майже 100% соціального забезпечення з боку держави із залученням інших (недержавних) суб'єктів гарантування соціальної безпеки до майже 100% самозабезпечення соціального захисту і безпеки індивіда, яке обмежується лише правовими рамками держави й нормами суспільної моралі завдяки системі мережевої цифрової держави

добробуту, аналогів якої наразі не описано у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі;

– розроблено й науково обґрунтовано практичні рекомендації для впровадження цифрових технологій в механізми державного управління соціальною безпекою в Україні;

удосконалено

– системологію актуальних викликів, ризиків і загроз, які спричиняються державі, суспільству, громадянам, об'єктивними наслідками процесу цифрової трансформації суспільних відносин в Україні;

– оцінку впливу сучасних визначальних суспільних детермінант, насамперед – розвитку соціальних медіа, на удосконалення механізмів державного управління соціальною безпекою в умовах цифрової трансформації, що скеровує цей процес у напрямі формування проєктно-орієнтованого підходу;

– методику діагностики процесів соціальної відповідальності держави та суб'єктів ринкової економіки в Україні, що спирається на комплекс динамічних ціннісних критеріїв-орієнтирів, які враховують потребу демократизації та соціологізації суспільства в умовах цифрової трансформації та стають детермінантами поведінки усіх учасників соціальних дій;

– стратегічні засади державної політики цифровізації системи соціального забезпечення та зміцнення соціальної безпеки громадян України, шляхом подальшої кореляції чинного законодавства з сучасними цифровими стандартами Європейського Союзу та розроблення концепції інформаційного (цифрового) законодавства, яке регулюватиме всі сфери життєдіяльності країни з урахуванням особливостей забезпечення соціальної безпеки держави, суспільства, особистості в сучасних умовах та з урахуванням існуючих викликів і загроз, зокрема, шляхом розробки Цифрового кодексу України, в якому були б упорядковані всі нормативно-правові документи, стандарти та зміни до цивільного, адміністративного й кримінального законодавства щодо забезпечення соціальної безпеки держави та громадянського суспільства у сфері цифрових технологій;

набули подальшого розвитку

– систематизація теоретико-методологічних засад розвитку механізмів державного управління соціальною безпекою України в умовах цифрової трансформації, що дало змогу визначити перспективні напрями подальших наукових досліджень у цій галузі;

– категоріальний апарат вітчизняної науки державного управління – шляхом уточнення змісту категорій: «соціальний захист», «соціальна безпека», «соціальна безпека держави», «соціальна безпека суспільства», «соціальна безпека людини» тощо

– запропоновано ввести до тезаурусу вітчизняної державно-управлінської науки авторські категорії:

- мережеве цифрове суспільство добробуту (networked digital welfare society) – суспільство загального добробуту, взаємодія суб'єктів якого здійснюється в суспільних цифрових мережах із застосуванням сучасних

цифрових технологій, що докорінно відрізняється від вже відомої у світовій науці категорії «цифрове суспільство добробуту» (digital welfare society) тим, що в його основі лежить не стільки застосування цифрових технологій, скільки побудова системи соціальної безпеки на основі процесів добровільної асоціації людей в цифрових соціальних мережах, оскільки у поточному часі таке застосування вже стало цілком об'єктивним процесом;

- мережева цифрова держава добробуту (networked digital welfare state) – соціальна, правова, демократична держава, орієнтована на оптимальне забезпечення належного рівня соціальної безпеки та добробуту, адекватного рівня економічного розвитку, як для суспільства в цілому, так і для кожного окремого індивіда, на основі вільної (в межах встановлених правових норм) взаємодії всіх суб'єктів суспільних відносин, що здійснюється в суспільних цифрових мережах із застосуванням сучасних і перспективних цифрових технологій та механізмів, в т.ч., штучного інтелекту.

Практичне значення роботи. Основні наукові положення дисертації доведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, які використані та можуть бути використані в подальшому органами державної влади та місцевого самоврядування України під час підготовки проєктів нормативно-правових актів та програм соціального розвитку.

Результати дисертаційного дослідження використано в діяльності:

Фастівської районної ради Київської області в питанні цифровізації надання адміністративних та соціальних послуг на рівні району (довідка № 01–14/56 від 22.03.2023 р.);

Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики Верховної Ради України – використання у практичній роботі органів державної влади рекомендацій соціального спрямування для практичного впровадження щодо цифровізації інклюзивних послуг, адаптації цифрових послуг до потреб людей, які є соціально вразливими верствами населення (довідка № 1642/06–23 від 29.08.2023 р.);

Спілки підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України – прийнято до впровадження рекомендації й пропозиції щодо підвищення рівня соціальної відповідальності держави в умовах цифрової трансформації та формування сприятливого середовища, побудованого на спільних інтересах та соціальному діалозі між бізнесом, найманими працівниками, територіальними громадами, громадськими організаціями (довідка № 6 від 03.10.2023 р.);

Київської обласної ради VIII скликання – використано рекомендації щодо пріоритетних напрямів удосконалення сервісної діяльності органів державної влади соціального спрямування (довідка № 2653/03–01 від 06.12.2023 р.);

Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України – прийнято до впровадження пріоритетні напрями удосконалення сервісної діяльності органів державної влади соціального спрямування. Реалізація даних пропозицій дозволила знайти практичні рішення щодо низки аспектів

запровадження Національної бази даних енергетичних та експлуатаційних характеристик будівель (довідка № 12547/39/14-23 від 08.12.2023 р.);

Київського регіонального центру підвищення кваліфікації – використано висновки та експертна верифікація у розробці перспективних планів у наданні науково-методичної, інформаційної і консультаційної допомоги державним органам та органам місцевого самоврядування... щодо забезпечення потреб громадян (довідка № 092–372 від 26.12.2023 р.).

Рекомендації та основні наукові теоретико-методологічні напрацювання дисертаційного дослідження використовуються у освітньому процесі Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій при розробці Освітньо-професійної програми другого (магістерського) рівня вищої освіти, Освітньо-наукової програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти та навчальної дисципліни другого (магістерського) рівня вищої освіти «Державне управління соціальною безпекою в умовах цифрової трансформації» та при викладанні дисциплін: «Державна політика цифрового розвитку України», «Механізми цифрової взаємодії з органами державної влади», «Механізми управління цифровою державою», «Диджиталізація управлінських процесів», «Соціальна безпека цифрової держави», «Державна політика та цифровий розвиток», «Державне управління соціальною безпекою в умовах цифрової трансформації», «Безпекові імперативи функціонування системи публічного управління: соціо-гуманітарна безпека» (Акт впровадження від 20.10.2023 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі наукові результати, що містяться в роботі, отримані авторкою особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано ідеї та пропозиції, які є результатом індивідуальної роботи здобувачки. Внесок авторки в праці, опубліковані в співавторстві, визначено в переліку основних публікацій за темою дисертації і полягає в дослідженні комплексу питань, пов'язаних з розвитком системи механізмів державного управління соціальною безпекою.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження, висновки і рекомендації, викладені в дисертації, доповідались і були схвалені на 15-ти науково-комунікативних заходах, зокрема: «System zarządzania publicznego: specyfika, zadania» (Вроцлавек, Польща, 2021); «Digital state in Ukraine: peculiarities of the operation of a single portal of provision public services online «Dii» (США, 2022); «Цифрові права держави, суспільства, громадянина в Україні» (Переяслав, 2022); «Проблеми та перспективи цифрової доступності публічних послуг» (Дрогобич, 2023); «Цифрова трансформація надання державних послуг в Україні» (Гамбург, Німеччина, 2023); «Формування ціннісної системи соціальної безпеки в умовах цифрових трансформацій в Україні» (Кропивницький, 2023); «Концепція сервісної держави на сучасному етапі розвитку України» (Цюрих-Вінниця, 2023); «Цифрові інновації в усиновленні дітей» (Дніпро, 2023), «Нормативно-правове забезпечення соціальної безпеки в умовах цифровізації України» (Хмельницький, 2023);

«Соціальна безпека в умовах цифровізації територіальних громад» (Дніпро, 2023); «Необхідність формування цифрової екосистеми регіону України» (Львів, 2023); «Напрями наближення цифрової трансформації України до ЄС» (Харків, 2023); «Основні засади цифровізації Європи до 2030 року» (Дніпро, 2023); «Сервісно-орієнтована держава в умовах розвитку інформаційних технологій» (Запоріжжя, 2023); «Деякі особливості формування інформаційно-мережевого суспільства» (Київ, 2023).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 24 наукові праці, загальним обсягом 20,2 обл.-вид. арк., серед них: 18 – статті в наукових фахових виданнях України; 4 – статті у виданнях, внесених до наукометричних баз даних WoS та Scopus; 2 – статті в інших зарубіжних виданнях; 15 – тези доповідей у збірниках та матеріалах конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається із вступу, п'яти розділів, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 394 сторінок друкованого тексту. Повний обсяг роботи становить 466 сторінок. Дисертація містить 13 таблиць, 14 рисунків, 2 додатки. Список використаних джерел складає 471 найменування, в т.ч., 106 іноземними мовами.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У дисертаційній роботі концептуалізовано теоретико-методологічні засади розвитку системи державного управління соціальною безпекою України в умовах цифрової трансформації та вироблено науково-прикладні рекомендації щодо удосконалення механізмів державного управління соціальною безпекою України.

У **Вступі:** обґрунтовано актуальність наукової проблеми (теми) дисертаційного дослідження та окреслено ступінь її сучасної наукової розробленості; відображено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження; показано загальну методологію дослідження; сформульовано наукову новизну отриманих результатів та практичне значення роботи тощо.

У першому розділі **«Наукова проблема теоретико-методологічної концептуалізації механізмів державного управління соціальною безпекою в умовах цифрової трансформації»** проаналізовано еволюцію теорії державного управління соціальною безпекою. При цьому особливу увагу приділено дослідженням проблем соціальної безпеки й цифрової трансформації в публікаціях сучасних вітчизняних та зарубіжних науковців. Що в сукупності дало змогу систематизувати теоретико-методологічні засади механізмів державного управління соціальною безпекою в умовах цифрової трансформації. Також в розділі висвітлено логіку і методологію, та особливості формування евристичного змісту дисертаційного дослідження.

Показано, що у своєму донауковому становленні державне управління соціальною безпекою спрямоване на задоволення потреб у різних матеріальних та нематеріальних благах, як включене в ціннісну ієрархію буття іманентною для будь-якого живого організму потребою – потребою у безпеці. Управління

соціальною безпекою в античному світі розумілося як закон, що спрямовує життєдіяльність людини на забезпечення насамперед свого самозбереження, в Середньовіччі, – віра, смирення, надія на спасіння, служіння Богу і ближнім, головний мотив якого є любов, – основні християнські чесноти, забезпечать людині безпеку, в епоху Відродження – цінність свободи як мети існування і соціальної безпеки, орієнтира державного управління поєднується з розвінчанням божественної природи державної влади, в епоху Нового часу становлення державного управління створило фундамент соціальної безпеки та її ціннісного виміру, паростки гарантованої правової та інституціональної захищеності життєво важливих соціальних інтересів особи та суспільства та особистості (Табл. 1).

Таблиця 1

Еволюція категорії «державне управління соціальною безпекою» в історії філософсько-політичної думки

Платон	Соціальна безпека – «допомога» та «порятунок», яка включає такі механізми її забезпечення, як освіта та виховання громадян, формування їх моральної подобі, надання їм засобів, необхідних для життєдіяльності.
Аристотель	Соціальна безпека – загальне благо та громадська справедливість, які можуть бути досягнуті лише за наявності державного об'єднання, в якому є правова основа та відповідні форми управління.
Марк Туллій Цицерон	Згода – цей найтісніший і найкращий зв'язок, що гарантує безпеку в кожній державі й жодним чином неможливий без справедливості.
Фома Аквінський	Головне завдання державної влади – сприяти загальному добру, піклуватися про справедливість у суспільних справах і забезпечувати мир підданам. Віра, смирення, надія на спасіння, служіння Богу і ближнім, головним мотивом якого є любов, – основні християнські чесноти, що забезпечать людині безпеку.
Т. Гоббс	Встановлення громадянського миру і складання суспільної угоди, в основі якої лежить природний закон, що разом з природним правом складає сутність людської природи як єдність природного та позитивного розуму.
Дж. Локк	Політична влада має право створювати закони, що передбачають покарання для регулювання й збереження власності, право застосовувати силу співтовариства для виконання цих законів і для захисту держави від нападу ззовні – і все це тільки заради загального блага людини.
Б. Спіноза	Прагнення до щастя, власної вигоди, задоволення своїх потреб – це природне право людини.
Ш.-Л. Монтеск'є	Державне управління суспільством та приватна власність є необхідними умовами життя. Держава піклується за громадян; вона діє і вони заспокоєні, в цьому можемо вбачати ознаки сучасної концепції соціальної держави, і відповідно, становлення соціальної безпеки громадянина.
Т. Мор	Народ вибирає короля для себе, а не для нього самого, щоби завдяки його праці жити у благополуччі та безпеці.

П. Гольбах	Нереальність безпечного розвитку нації без гарантій безпеки кожного громадянина.
Вольтер	Перекоаний у неминучості встановлення Царства Розуму, де буде ліквідовано соціальне зло і створено всі умови для щасливого та справедливого життя людей. При цьому він вважав, що свобода, соціальна справедливість, висока духовна культура можуть стати надбанням усіх без винятку народів світу.
Ф. Бекон	Запровадив поняття «культура безпеки», основою якої стало уникнення небезпеки та своєчасне, адекватне реагування на зростання небезпеки.
Джеймс Медісон	Люди повинні самі обирати форму правління та умови співжиття. Для цього потрібно забезпечити їм політичну рівність та повагу до прав кожного і стан гарантованої правової та інституціональної захищеності життєво важливих соціальних інтересів особи і суспільства від зовнішніх та внутрішніх загроз.
Г. Гегель	Розглядав як загальний характер, так і основну роль держави в забезпеченні безпеки, тобто обґрунтовував її домінуючу функцію у забезпеченні соціальної безпеки індивіда, суспільства та країни. Він вважав, що навіть за надмірного багатства суспільство не спроможне подолати бідність, що породжує зло, яке чинить один клас іншому. Г. Гегель пропонував усунути цю суперечність шляхом самостійного розвитку індивіда, поступового його включення в систему управління.
І. Кант	Держава повинна спиратися на право, орієнтуватися на нього у своїй діяльності. Відхід від цього положення є дуже небезпечний для держави, оскільки, коли вона ухиляється від дотримання прав і свобод, не забезпечує охорони позитивних законів, то ризикує втратити довіру і повагу своїх громадян. Це також спонукає людей займати позицію відчуженості від такої держави, а будь-які її заходи не будуть знаходити розуміння і підтримки серед громадян.
К. Маркс	Загрози соціальній системі та безпеки суспільства, а також джерело соціальної напруженості перебувають у нерівному відношенні людей до власності. Систему безпеки він розглядав із позиції класових інтересів. Так, на його думку, побудова системи соціальної безпеки і розв'язання класових протиріч можлива при встановленні диктатури пролетаріату і має бути зорієнтована на захист його класових інтересів.

Розкрито сутність та особливості сучасних концепцій державного управління, які зорієнтовані на цінності, технологізацію прийняття рішень, зосереджені на децентралізації та реформуванні публічного адміністрування, регіональної політики та місцевого самоврядування, посилення ролі комунікації, організаційної культури, соціальної відповідальності, формування соціальної безпеки держави та громадянина.

У другому розділі «Вітчизняна система управління соціальною безпекою в умовах формування цифрової держави» уточнено науково-категоріальний апарат дисертаційного дослідження, окреслено ціннісні засади державного управління соціальною безпекою в умовах цифрової трансформації, систематизовано сучасні правові засади забезпечення соціальної безпеки

України, оцінено стан інституційної складової державного управління соціальною безпекою України.

Аналіз соціальної безпеки як об'єкта державного управління свідчить про його пріоритетність на сучасному етапі функціонування Української держави в цілому та системи державного управління.

Розкрито утилітаристський та гуманістичний підхід до ціннісних засад соціальної безпеки. Доведено, що ціннісні засади державного управління соціальною безпекою в умовах цифрових трансформацій в Україні має полягати в цілеспрямованому формуванні нової якості життя громадян. Ця нова якість передбачає створення умов для належної реалізації особистого потенціалу кожного члена суспільства шляхом забезпечення можливостей для продуктивної зайнятості та одержання доходу, який відповідає значущості цієї праці для суспільства і спроможний гарантувати йому гідний рівень життя та задоволення фізичних і духовних потреб (Табл. 2).

Таблиця 2

Принципи цифровізації як базис для соціальної безпеки держави, суспільства і громадянина

Принципи	Вплив на соціальну безпеку
<i>1. Цифровізація повинна забезпечувати кожному громадянину рівний доступ до послуг, інформації та знань, що надаються на основі інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій</i>	Цей принцип детермінує створення цифрових інфраструктур як основного чинника розширення доступу громадян до глобального інформаційного середовища та знань. Із 2011 року вільний доступ до Інтернету визнано ООН фундаментальним правом людини – цифровим правом, що значно підвищує соціальну безпеку громадян
<i>2. Цифровізація повинна бути спрямована на створення переваг у різноманітних сферах повсякденного життя</i>	Цей принцип передбачає підвищення рівня соціальної безпеки громадян, суспільства та держави через якість надання послуг з охорони здоров'я та отримання освіти, створення нових робочих місць, розвиток підприємництва, сільського господарства, транспорту, захисту навколишнього природного середовища і керування природними ресурсами, підвищення культури, сприяння подоланню бідності, запобігання катастрофам, гарантування громадської безпеки тощо
<i>3. Цифровізація здійснюється через механізм економічного зростання шляхом підвищення ефективності, продуктивності та конкурентоздатності від використання цифрових технологій</i>	Цей принцип передбачає всеохоплюючу цифровізацію, яка має на меті комплексне та глибоке перетворення існуючих аналогових економічних, соціальних систем та сфер у нову цінність та якість для набуття ними нових конкурентних якостей та властивостей, їх ефективності, розвитку, зручності використання тощо. Економічне зростання шляхом цифровізації прямо чи опосередковано обумовлює підвищення рівня соціальної безпеки громадян, суспільства та держави
<i>4. Цифровізація повинна сприяти розвитку інформаційного суспільства та засобів масової інформації</i>	Інформаційна прозорість, плюралізм джерел інформації, оперативність та якість надання

	інформації сприяють розвитку соціальної безпеки громадян, суспільства та держави
5. <i>Цифровізація повинна супроводжуватися підвищенням рівня довіри і безпеки</i>	Цей принцип засвідчує, що соціальна безпека громадян, суспільства та держави неможлива без належного рівня інформаційної безпеки, кібербезпеки, захисту персональних даних, недоторканності особистого життя та прав користувачів цифрових технологій, без зміцнення та захисту довіри у кіберпросторі
6. <i>Цифровізація як об'єкт фокусного та комплексного державного управління</i>	Основними завданнями держави на шляху до цифровізації країни є корегування вад ринкових механізмів, подолання інституційних та законодавчих бар'єрів, започаткування проєктів цифрових трансформацій національного рівня та залучення відповідних інвестицій, стимулювання розвитку цифрових інфраструктур, формування потреб у використанні цифрових технологій громадянами та розвитку відповідних цифрових компетенцій, створення відповідних стимулів та мотивацій для підтримки цифрового підприємництва та цифрової економіки, що позитивно впливатиме на соціальну безпеку людини, суспільства, держави

Аналіз правових та інституційних процесів цифровізації державного управління соціальною безпекою України, які спрямовані на створення нової системи соціальної захищеності, показав перспективи розширення можливостей усіх громадян у досягненні особистого успіху, всебічної самореалізації, виходу на більш високий рівень забезпечення потреб та інтересів із застосуванням цифрових технологій та цифрових компетенцій.

У третьому розділі **«Зарубіжний досвід поліпшення соціальної безпеки шляхом цифровізації державного управління»** здійснено аналіз зарубіжного та міжнародного досвіду поліпшення соціальної безпеки шляхом цифровізації державного управління, зокрема, окреслено роль інформаційного суспільства, як передумови формування сучасних цифрових технологій у соціальній безпеці та механізмів управління сервісно-орієнтованої держави та виявлено зарубіжні тренди запровадження соціальної безпеки на основі цифрових технологій.

Проведений аналіз постіндустріального (інформаційного) суспільства постмодерної доби надав можливість стверджувати, що сучасний глобальний світ все більше стає мінливим, змінюються і основні пріоритети соціальної безпеки громадянина, які побудовані на загальних пріоритетах соціальної захищеності людини та усвідомлення цінності окремого індивіда та його соціальних прав.

Визначено, що соціальна безпека громадянина все більше формується на основі мережевого суспільства, основними характерними рисами якого є: зростання ролі інформації в житті суспільства, збільшення частки комп'ютерних комунікацій, створення глобального інформаційного (комунікативного) простору, і відповідно, зміна самої соціальної реальності, в якій всі основні

сфери життєдіяльності та соціальної безпеки людини ґрунтуються на мережевій логіці, націленої на потреби і ціннісні орієнтири людини. Доведено, що провідним трендом політики соціального захисту на початку ХХІ ст. стала концепція сервісно-орієнтованої держави, головним призначенням якої є служіння людині, а ключовою функцією публічних установ – надання якісних послуг громадянам.

Розкрито особливості європейських та азійських моделей розвитку соціальної безпеки в умовах інформаційного суспільства, які базуються насамперед на затвердженні специфічних ціннісних орієнтацій щодо індустріалізації, інформатизації та соціального розвитку.

У четвертому розділі «Сучасні детермінанти розвитку механізмів державного управління соціальною безпекою в умовах цифрової трансформації» здійснено аналіз домінантів розвитку механізмів державного управління соціальною безпекою, у зв'язку з чим вдалося визначити, що в умовах цифрової трансформації, розкрито передумови формування в Україні, нової медіареальності щодо ефективності механізмів державного управління соціальною безпекою, уточнено сутнісні ознаки й характеристики нової медіареальності у їх взаємопроникненні й взаємозв'язку, виявлено існуючі тренди й маркери її формування й чинники впливу на неї, окреслено траєкторії її розвитку та активізації дії на моделі поведінки держави, соціуму, різних економічних суб'єктів (Рис. 1).

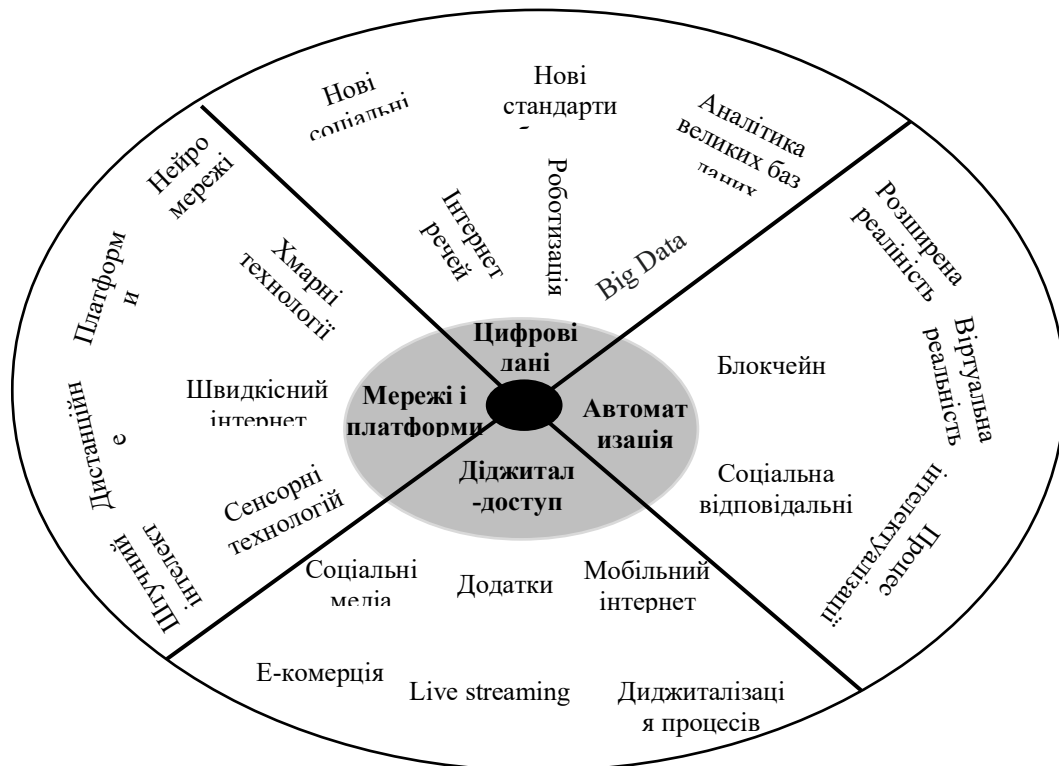

Рис. 1. Контур нової медіареальності у зрізі ефективності механізмів державного управління соціальною безпекою

Показано, що формування нової медіареальності для механізмів управління соціальною безпекою цифрової держави вимагає поєднання технологічних розробок, кібербезпеки, доступу до даних та залучення спеціалістів з цих галузей тощо.

Визначено складові впливу нової медіареальності на ефективність механізмів державного управління соціальною безпекою, й окреслено ключові проблеми формування нової медіареальності для механізмів державного управління соціальною безпекою та шляхи їх розв'язання (Рис 2).

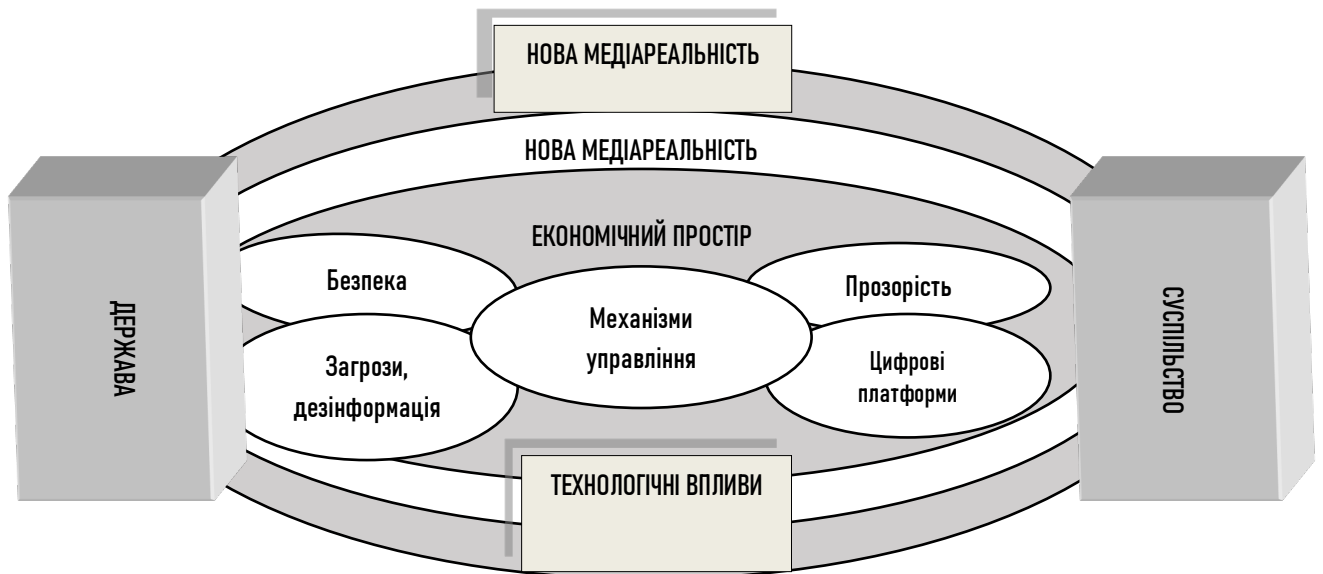

Рис. 2. Ключові проблеми формування нової медіареальності для механізмів управління соціальною безпекою цифрової держави

Розроблено стратегію формування проектно-орієнтованого портфеля (алгоритму) медіаменеджменту для механізмів державного управління соціальною безпекою. Формування проектно-орієнтованого портфеля (алгоритму) стратегій медіаменеджменту для механізмів управління соціальною безпекою у генерує потенційні переваги, які дозволяють: краще координувати та інтегрувати різні стратегії управління, що допомагає оптимізувати процеси, усунути надмірності та підвищити загальну ефективність державного управління механізмами соціальної безпеки; вирішувати унікальні проблеми та вимоги, що забезпечить більшу ефективність результатів; гнучко реагувати на нові виклики, технологічний прогрес і мінливі потреби механізмів державного управління соціальною безпекою; забезпечити комплексне бачення щодо стратегій взаємодії механізмів державного управління соціальною безпекою, оскільки генерується більш цілісне розуміння ролі нових медіа для соціальної безпеки у цифровій державі, що призведе до комплексних рішень тощо (Рис. 3).

Аргументована необхідність врахування нових ризиків та загроз при формуванні нових стандартів соціального захисту й безпеки та соціальної відповідальності держави (Табл. 3) й бізнесу, у контурі нової медіареальності в умовах цифрових трансформацій.

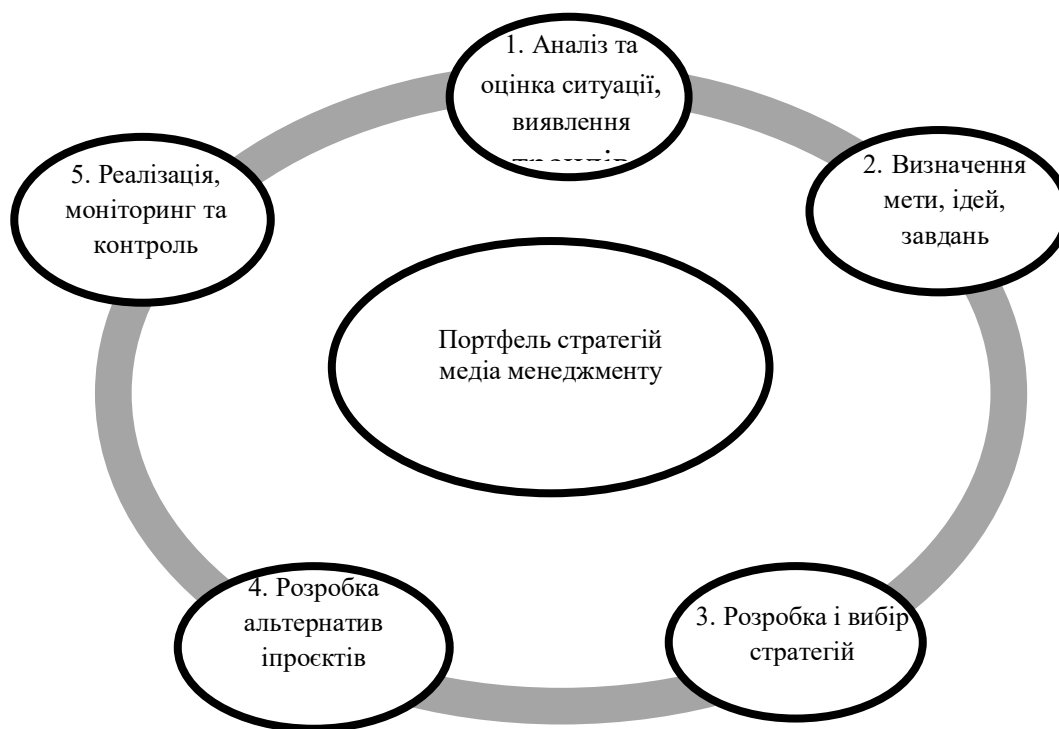

Рис. 3. Стратегія формування проєктно орієнтованого портфеля медіаменеджменту для механізмів управління соціальною безпекою цифрової держави

Таблиця 3

Пріоритети, цілі та завдання соціальної відповідальності держави

Пріоритети	Цілі	Завдання
Забезпечення соціального захисту	Створення умов для соціального благополуччя всіх громадян	Розвиток системи страхування, пенсії, медичне обслуговування та інші соціальні послуги
Захист прав людини, Створення рівних можливостей	Забезпечувати людям охорону їхніх прав і свобод, незалежно від їхнього статусу, соціального походження чи економічного стану	Забезпечити права на свободу думки, релігії, висловлювання та рівноправ'я
Забезпечення доступу до освіти Розвиток культури та мистецтва	Створювати умови для доступу до якісної освіти для всіх громадян, підтримувати та сприяти розвитку культури, мистецтва та спорту	Розробити антидискримінаційні закони та програми інклюзії. Сприяти зміцненню національної ідентичності та підвищенню якості життя людей

Збереження навколишнього середовища	Встановлювати норми та стандарти щодо охорони навколишнього середовища	Регулювати викиди забруднюючих речовин та сприяти розвитку екологічно чистих технологій
Підтримка соціального підприємництва. Створення робочих місць. Підвищення рівня ресурсозбереження	Сприяти розвитку соціального підприємництва, сприяти розвитку економіки і створенню робочих місць	Забезпечити економічну стабільність та зростання громадян. Вирішення соціальних проблем, коригування нерівності та участь у розвитку громад
Розвиток інфраструктури. Вирішення соціально-економічних проблем територій	Інвестувати у розвиток та модернізацію інфраструктури. Працювати над зменшенням соціальних нерівностей і створенням рівних можливостей для всіх громадян	Будівництво шкіл, лікарень, доріг та інших соціально важливих об'єктів. Благодійництво, участь у програмах розвитку територій
Захист вразливих груп населення	Надавати особливу увагу захисту прав інвалідів, молоді, старших людей, жінок та інших вразливих груп населення	Контроль дотримання трудового законодавства; організація навчання і розвитку персоналу

У п'ятому розділі «Теоретико-методологічні засади розвитку механізмів державного управління соціальною безпекою України в умовах цифрової трансформації» здійснено аналіз актуальних викликів, ризиків та загроз впливу цифрової трансформації на соціальну безпеку. У розділі визначено і науково обґрунтовано доктринальні засади інноваційної парадигми державного управління соціальною безпекою, перспективної для модернізаційного розвитку повоєнної України та, на їх основі, сформульовано концептуальні засади державної політики в галузі соціальної безпеки в умовах цифрової трансформації України.

Констатовано, що визначальними характеристиками нинішнього етапу розвитку суспільства в умовах цифрової трансформації є стрімке зростання соціальної напруженості та актуалізація потреб в особистій та колективній безпеці. Тому, активний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та їх широке впровадження у всі сфери людської діяльності вимагає вироблення нової доктрини сервісно-орієнтованої держави, а саме – переходу від патерналістського бачення ролі держави, як «гаранта» соціальної безпеки, до доктрини «мережевого суспільства добробуту» (network welfare society), у якій добробут «сам себе захищає», а держава, насамперед, сприяє цьому.

На парадигмальному рівні формування державної політики соціальної безпеки України рекомендовано перейти до моделі державно-приватного партнерства. При цьому дати громадянам можливість вибору постачальника соціальних послуг і соціальної безпеки та всіляко заохочувати мережеву взаємодію громадян, бізнесу і держави в цій сфері. Реалізація державної політики розвитку цифрового мережевого суспільства добробуту на основі моделі

державно-приватного партнерства вимагатиме від держави задіяння інноваційних механізмів державного управління.

Впровадження нової парадигми і доктрини державної політики в галузі соціальної безпеки в умовах цифрової трансформації України на концептуальному та стратегічному рівнях надалі вимагатиме застосування нової системи механізмів державного управління розвитком цифрового мережевого суспільства добробуту.

У **Висновках** висвітлено основні наукові результати, які в сукупності відповідають визначеній меті та вирішують наукову проблему концептуалізації теоретико-методологічних засад розвитку системи державного управління соціальною безпекою України в умовах цифрової трансформації, вироблено науково-прикладні рекомендації щодо удосконалення механізмів державного управління соціальною безпекою України.

ВИСНОВКИ

Перш за все, маємо усвідомити, що цифрова трансформація суспільства – це об'єктивний процес еволюції людської цивілізації, тому держава не може йому протистояти, але може й мусить очолити й регулювати. При цьому слід брати до уваги, що розвиток цифрових мережевих суспільств визначають, змінюють не технології, а соціальні потреби. По суті, соціальна безпека в умовах мережевого суспільства – це процес соціалізації, який спрямований на створення нової системи соціальної захищеності, розширення можливостей усіх громадян у досягненні особистого успіху, можливості самореалізуватися, вийти на більш високий рівень реалізації потреб та інтересів.

У процесі дисертаційного дослідження отримано нові наукові результати, які в сукупності відповідають визначеній меті та вирішують наукову проблему концептуалізації теоретико-методологічних засад розвитку системи державного управління соціальною безпекою України в умовах цифрової трансформації, вироблено науково-прикладні рекомендації щодо удосконалення механізмів державного управління соціальною безпекою України та отримано наступні науково обґрунтовані **висновки**:

1. Систематизовано теоретико-методологічне підґрунтя формування механізмів державного управління соціальною безпекою України в умовах цифрової трансформації.

Визначено, що проблеми державного управління соціальною безпекою мають достатній рівень обговорення у закордонній та вітчизняній науковій літературі, проте у вітчизняній науковій літературі все ще відсутні комплексні дослідження механізмів державного управління соціальною безпекою саме в умовах цифрової трансформації. Отже, в Україні процеси наукового обґрунтування, як цифрової трансформації механізмів державного управління соціальною безпекою зокрема, так і державної соціальної політики в цілому лишається фрагментарним, що у свою чергу призводить до негативних тенденцій та деформацій у соціально-економічному розвитку країни.

Насамперед потребують уточнення базові наукові категорії соціальної політики в контексті цифрової трансформації суспільства: «соціальний захист», «соціальна безпека», «соціальна безпека держави», «соціальна безпека суспільства», «соціальна безпека людини» тощо. Дефініції низки наукових категорій соціальної безпеки в умовах цифрової трансформації уточнено безпосередньо в результаті дисертаційного дослідження, зокрема:

- «цифровізація (диджиталізація) держави» – комплексний механізм публічного управління, який передбачає всебічне і глибоке упровадження в її діяльність сучасних цифрових технологій із застосуванням всього доступного інструментарію механізмів державного управління;
- «цифрова трансформація суспільства» – об’єктивний процес еволюції людської цивілізації в усіх сферах суспільних відносин, обумовлений сучасним рівнем її технологічного розвитку. Суть цього процесу полягає в активному проникненні цифрових та інформаційно-цифрових технологій в усі сфери життя кожного індивіда і суспільства в цілому;
- «цифрові технології» – інформаційно-комунікаційні технології, тобто інструменти та послуги з використанням ряду апаратного та програмного забезпечення, які полегшують, створюють, зберігають, обробляють, передають та відображають інформацію в електронному вигляді.

Запропоновано ввести до тезаурусу вітчизняної державно-управлінської науки нову категорію «мережеве цифрове суспільство добробуту» (*networked digital welfare society*) – суспільство загального добробуту взаємодія суб’єктів якого здійснюється у суспільних цифрових мережах із застосуванням сучасних цифрових технологій. Що докорінно відрізняється від вже відомої у світовій науці категорії «цифрове суспільство добробуту» (*digital welfare society*), саме тим, що в його основі лежить не стільки застосування цифрових технологій, оскільки у поточному часі таке застосування вже стало цілком об’єктивним процесом, скільки побудова системи соціальної безпеки на основі процесів добровільної асоціації людей в цифрових соціальних мережах.

2. Окреслено загальні особливості сучасного впливу цифрової трансформації на соціальну безпеку та механізми державного управління нею.

Насамперед розкрито сутність та особливості сучасних базових теоретико-методологічних моделей державної політики соціальної безпеки, які зорієнтовані на цінності, технологізацію прийняття рішень, зосереджені на децентралізації та реформуванні публічного адміністрування, регіональної політики та місцевого самоврядування, посилення ролі комунікації, організаційної культури, соціальної відповідальності, формування соціальної безпеки держави та громадянина. Констатовано, що забезпечення соціальної безпеки на засадах утилітаризму та гуманізму призводить до певного парадоксу. Утилітаризм висовує гасло «благо для всього суспільства», а гуманізм – як «благо кожної людини». Відповідно, в одних державах ціннісна система прагне до високого рівня усереднених соціальних показників (які виражають рівень добробуту суспільства в цілому, але не зобов’язують державу забезпечити високий рівень блага для кожного індивіда), ціннісна система інших держав

прагне до максимальних показників (досягнення яких для кожного члена суспільства є в принципі неможливим). Разом з тим, сучасні тенденції цифрової трансформації суспільства створюють умови для формування концептуально нової управлінської системи, яка орієнтована в першу чергу на партнерську взаємодію суб'єктів соціальної безпеки для ефективного вирішення, як суспільно важливих колективних проблем на загальнодержавному і локальному рівнях, так й індивідуальних проблем кожного окремого громадянина, на місцевому рівні.

Таким чином, показано, що державне управління соціальною безпекою в умовах цифровізації суспільства – це насамперед процес соціалізації держави, який спрямовано на створення нової системи соціальної захищеності, розширення можливостей усіх громадян у досягненні особистого та спільного успіху, можливості самореалізуватися, вийти на більш високий рівень реалізації потреб та інтересів.

Проведений аналіз нормативно-правового регулювання соціальної безпеки в умовах цифрової трансформації дає нам змогу стверджувати, що Україні необхідно провести кореляцію існуючого законодавства з сучасними цифровими вимогами, розробити концепцію інформаційного (цифрового) законодавства, яке регулюватиме всі сфери життєдіяльності країни з урахуванням особливостей забезпечення соціальної безпеки держави, суспільства, особистості в сучасних умовах та з урахуванням існуючих викликів і загроз.

Констатовано, що Україна здійснила ряд важливих кроків приєднання до «Цифрового порядку денного для Європи» в запровадженні соціальної безпеки: вдалося досягти поступу в наблизенні законодавства до європейських норм щодо державного регулювання у сферах електронних комунікацій; зроблені важливі кроки до взаємного визнання електронних довірчих послуг з ЄС; починається розробка Єдиної державної електронної системи дозвільних документів e-Permit, яка цифровізує процедури ліцензування та надання дозволів тощо.

Внесено пропозицію розробити Цифровий Кодекс України, в якому були б упорядковані всі нормативно-правові документи, стандарти та зміни до цивільного, адміністративного й кримінального законодавства щодо забезпечення соціальної безпеки держави та громадянського суспільства в сфері цифрових технологій.

3. Акцентовано характерні особливості, спільні та відмінні підходи у формування моделей соціальної безпеки в умовах цифрової трансформації зарубіжних країн.

Насамперед виявлено, що соціальна безпека громадянина все більше орієнтується на засади мережевого суспільства, а саме: зростання ролі інформації в житті суспільства, збільшення частки цифрових комунікацій, створення глобального інформаційного (комунікативного) простору, і відповідно, зміну самої соціальної реальності, в якій всі основні сфери життєдіяльності та соціальної безпеки людини будуються на мережевій логіці, націленій на потреби і ціннісні орієнтири людини.

Проаналізовано європейські концепції сервісно-орієнтованої держави, головним призначенням яких стає служіння людині, а ключовою функцією публічних установ – надання якісних послуг громадянам, що передбачає впровадження інформаційних технологій управління, спрямованих на підвищення якості публічних послуг, підвищення соціального захисту населення і в кінці кінців формування ефективної соціальної безпеки.

Розкрито спільні особливості східних (азійських) моделей розвитку соціальної безпеки в умовах інформаційного суспільства, які переважно базуються на затвердженні власних ціннісних орієнтацій щодо індустріалізації, інформатизації та соціального розвитку. В їх основі лежать філософські постулати співіснування та співпроцвітання у співпраці держави та ринку, спроба встановити зв'язок між національно-культурними і загальнолюдськими соціальними цінностями.

Визначено, що спільними рисами сучасних провідних концепцій політики соціального захисту є побудова ефективної сервісно-орієнтованої держави добробуту, забезпечення ефективності якої в умовах розвитку інформаційних технологій не можливе без запровадження електронного урядування. Однак при цьому головними елементами цифрового переходу є захист прав людини, демократія та верховенство права.

4. Оцінено вплив сучасних визначальних суспільних детермінант, насамперед – розвитку соціальних медіа, на удосконалення механізмів державного управління соціальною безпекою в умовах цифрової трансформації. Акцентовано, що цифрові трансформації кардинально змінюють не лише адміністративні, управлінські, виробничі процеси, вони вносять масштабні зміни в мислення людей, їх ментальні схеми, суспільні відносини, ділову культуру, механізми ухвалення рішень на усіх рівнях щодо широкої демократизації, соціологізації й підвищення добробуту людини, суспільства і держави. Процеси цифрових трансформацій є життєвою необхідністю, а не лише орієнтиром стратегічного розвитку держави, їх варто вважати індикатором демократизації та соціальної відповідальності держави, оскільки вони покривають усе більше секторів суспільного життя, докорінно трансформуючи форми, методи, траєкторії їх реалізації, завдяки чому генерують якісно нові можливості для розвитку суспільства та держави.

Наголошено, що ключовим завданням соціальних медіа, як складової стратегічного інструментарію медіаменеджменту механізмів державного управління соціальною безпекою в реаліях цифрових трансформацій є розробка стратегічних альтернатив оптимальних рішень, а найбільш результативним підходом до його формування є проєктно-орієнтований підхід на ціннісній основі з використанням нових медіа, що забезпечить: досягнення визначеної стратегічної мети; налагодження гнучких, вигідних взаємодій з усіма контактними аудиторіями; інтерактивність комунікацій та управління; деієрархізацію організаційного дизайну; демократизацію й креативність управлінських процесів; продукування медіаінновацій; соціальну безпеку, зниження ризиків і загроз щодо довкілля, дискримінації на ринку праці

персоналу за ознаками статі, інвалідності тощо, особливо у контексті соціальної безпеки в умовах цифрової трансформації.

5. Уточнено сутнісні характеристики соціальної відповідальності держави та суб'єктів ринкової економіки в контексті цифрової трансформації суспільства. Обґрунтовано доцільність зміни траєкторії соціальної відповідальності держави в реаліях цифрових трансформацій в післявоєнних умовах відродження й підтримки соціальної безпеки, що забезпечить нову роль в становленні якісно нової соціальної моделі цифрової держави, яка буде відповідати високим європейським стандартам.

Соціальна відповідальність держави має системоутворююче, багаторівневе й мультифункціональне змістове наповнення, що допомагає дотримуватись принципів її функціонування, забезпечує позитивну репутацію й високий імідж соціальної держави, стає запорукою соціального прогресу суспільства. Стабільність нашого суспільства у післявоєнний період буде залежати від адекватно обраних траєкторій соціальної відповідальності держави в реаліях цифрових трансформацій, від гармонійного комплексу ціннісних орієнтирів на усіх рівнях, що стане дієвим інструментом підтримки соціальної справедливості, цілісності суспільства, соціальної безпеки, суспільної злагоди, соціального волонтерства й благодійності, державно-приватного партнерства, модернізації суспільних відносин.

Обґрунтовано пріоритетні напрями формування нових ціннісних орієнтирів соціальної відповідальності суб'єктів ринкової економіки в цифровій державі, що враховують унікальні можливості післявоєнного відродження і формують стратегічні конкурентні переваги. Зокрема, наголошено, що саме зміна бізнес-моделей підприємств під впливом цифрових технологій нового покоління впливає й на трансформацію їх організаційних структур, формат бізнес-процесів та ціннісні орієнтири діяльності усієї економічної системи у бік демократизації й соціальної відповідальності.

Діагностика процесів соціальної відповідальності суб'єктів ринкової економіки засвідчила, що вона ще не набула статусу обов'язкової норми в Україні.

Виявлені особливості середовища розвитку соціальної відповідальності суб'єктів ринкової економіки в Україні свідчать, що партнерські взаємозв'язки розвиваються у складних реаліях, що вимагає пошуку оптимальних моделей соціальної відповідальності та побудови ефективного механізму соціальної взаємодії. Соціальна відповідальність суб'єктів ринкової економіки в нових суспільних реаліях має опиратися на комплекс динамічних ціннісних орієнтирів, які враховують потребу демократизації та соціологізації суспільства в післявоєнних умовах відродження країни та стануть детермінантами поведінки усіх учасників соціальних дій.

6. Виявлено впливові виклики, ризики та загрози впливу цифрової трансформації на соціальну безпеку. Насамперед доведено, що визначальними характеристиками нинішнього етапу розвитку суспільства в умовах цифрової

трансформації є стрімке зростання соціальної напруженості та актуалізація потреб в особистій та колективній безпеці.

Класична модель цифрової держави отримує безмежні можливості для стеження та вторгнення в особисте життя громадян. Крім того, цифровізація соціальної держави може стимулювати просувати неоліберального порядку денного, переклавши частину відповідальності на «цифрових громадян», вважаючи їх раціональними, конкурентоспроможними, відповідальними та ініціативними, що не завжди відповідає дійсності.

На жаль, констатовано, що практично з усіх найважливіших соціальних показників світового цивілізованого розвитку Україна продовжує перебувати в небезпечній зоні. Загрозу становить не лише саме явище, а насамперед системні чинники, що його обумовлюють та призводять до неефективності впровадження державної соціальної політики, невідповідності між визначеними соціальними пріоритетами та ходом реформування економіки країни. Одним з основних чинників виникнення багатьох загроз соціальній безпеці є невирішеність соціальних проблем у переважній частині українського суспільства внаслідок недостатньої якості моніторингу виникаючих проблем, низькою цифровізацією механізмів державного управління соціальною безпекою.

Таким чином, соціальні виклики та ризики цифрової трансформації вимагають нових ідей для забезпечення соціального захисту все більшої кількості людей.

7 Виявлено впливові виклики, ризики та загрози впливу цифрової трансформації на соціальну безпеку. Насамперед доведено, що визначальними характеристиками нинішнього етапу розвитку суспільства в умовах цифрової трансформації є стрімке зростання соціальної напруженості та актуалізація потреб в особистій та колективній безпеці.

Класична модель цифрової держави отримує безмежні можливості для стеження та вторгнення в особисте життя громадян. Крім того, цифровізація соціальної держави може стимулювати просувати неоліберального порядку денного, переклавши частину відповідальності на «цифрових громадян», вважаючи їх раціональними, конкурентоспроможними, відповідальними та ініціативними, що не завжди відповідає дійсності.

На жаль, констатовано, що практично з усіх найважливіших соціальних показників світового цивілізованого розвитку Україна продовжує перебувати в небезпечній зоні. Загрозу становить не лише саме явище, а насамперед системні чинники, що його обумовлюють та призводять до неефективності впровадження державної соціальної політики, невідповідності між визначеними соціальними пріоритетами та ходом реформування економіки країни. Одним з основних чинників виникнення багатьох загроз соціальній безпеці є невирішеність соціальних проблем у переважній частині українського суспільства внаслідок недостатньої якості моніторингу виникаючих проблем, низькою цифровізацією механізмів державного управління соціальною безпекою.

Таким чином, соціальні виклики та ризики цифрової трансформації вимагають нових ідей для забезпечення соціального захисту все більшої кількості людей.

8. Сформульовано концептуальні засади впровадження нової парадигми і доктрини державної політики в галузі соціальної безпеки в умовах цифрової трансформації України.

Політичному керівництву країн потрібно насамперед взяти до уваги, що держава загального добробуту буде потрібна в майбутньому більше, ніж будь-коли раніше, і при розробленні державної політики спиратися на наступні концептуальні засади:

- програма цифровізації держави має бути пов'язана з національними цілями розвитку;
- країни з економікою, що розвивається, повинні бути готові робити необхідні інвестиції в створення цифрової інфраструктури, необхідної для інклюзивного зростання;
- державам цифрового добробуту не варто перекладати відповідальність за надання соціальної допомоги від державного сектору на самих громадян. Але вони також не повинні намагатися надалі утримувати своїх громадян у стані пошукачів соціальної допомоги від держави;
- країни з економікою, що розвивається, мають усвідомити, що держава загального добробуту не може розвинути сама собою. Тому було б розумно з їхнього боку заздалегідь впроваджувати таку політику, яка може допомогти зробити громадян здатними до самозабезпечення, наскільки це можливо;
- необхідно вжити заходів для забезпечення захисту прав споживачів цифрової продукції. Також слід зосередитися на впровадженні додаткових механізмів, які надають можливість реалізувати цифрові виплати.

Реалізація політики розвитку мережевого цифрового суспільства добробуту на основі моделі державно-приватного партнерства вимагатиме від держави задіяння таких механізмів державного управління, як:

- створення мережевих платформ управління соціальними програмами для задоволення індивідуальних вимог і специфіки їх споживачів та оцінки ефективності наданих послуг;
- запровадження цифрових платформ рівня держави/регіону/громади для комплексного управління соціальними програмами, які будуть базуватися на «цифрових» технологіях, світовому досвіді розвитку соціальної сфери, та керуватися реальними потребами суспільства і гнучко реагувати на зміни в житті країни;
- створення єдиного інформаційного ресурсу соціальної сфери, орієнтованого на безпечну, електронну взаємодію громадян з органами соціальної сфери;
- запровадження взаємодії державних соціальних служб та відомств, недержавних організацій, приватних постачальників соціальних послуг для спільних погоджених дій щодо забезпечення потреб громадян.

Цілком можливо, що одним із механізмів державного управління стане поява нового громадянського стану – «цифрове громадянство».

Механізм державного управління у сфері диверсифікації надання соціальних послуг має полягати у двох компонентах:

- держава надає кожному громадянину оптимальний пакет соціальних гарантій, визначений у грошовому еквіваленті, який у разі обґрунтованої потреби може збільшуватися. Ці гроші щомісячно нараховуються на особистий соціальний рахунок громадянина і можуть на ньому накопичуватися;
- громадянин (або його законний опікун) витрачає ці кошти, обираючи надавача соціальних послуг на власний розсуд, але виключно в межах визначеного державою переліку послуг. Для запобігання загрозам в систему диверсифікації соціальних послуг мають бути включені дієві механізми державного і громадського контролю.

Держава має здійснювати всіляке заохочення та сприяння добровільному соціальному страхуванню громадян у якомога ширшому спектрі їх соціального забезпечення, з одного боку, та суворий державний і громадський контроль за діяльністю приватних страхових компаній і фондів, з іншого.

Ефективним правовим механізмом стане відповідне законодавство щодо захисту персональних даних громадян – слід на законодавчому рівні обмежити можливості приватних суб'єктів використовувати особисті дані клієнтів в рекламних цілях, а також покарання відповідальних осіб та винних у разі порушення.

Впровадження нових механізмів державного управління у сфері зайнятості вимагає від держави насамперед унормування в законодавстві про працю стандартів віддаленої (дистанційної) роботи та встановити стандарти цифрового забезпечення трудової зайнятості громадян іншими нормативно-правовими актами. В тому числі, потрібно якомога швидше запровадити цифрові трудові книжки, що вже передбачено законодавством України.

Механізми державного управління, які треба задіяти вже зараз на шляху диджиталізації освіти, це:

- законодавче унормування дистанційної освіти всіх рівнів;
- створення єдиного державного освітнього порталу не лише для школярів, а для викладачів і студентів вищої школи;
- подальше створення державних просвітніх онлайн-порталів для населення та державне сприяння у створенні таких порталів просвітницькими організаціями громадянського суспільства і місцевими громадами.

9. Розроблено й науково обґрунтовано рекомендації для впровадження цифрових технологій в механізми державного управління соціальною безпекою України:

- населення має бути поінформоване про програми соціального захисту, на які воно має право за допомогою різних активних інформаційно-просвітницьких заходів, адаптованих до їхнього рівня доступу до соціальних цифрових послуг;
- реєстрація на вимогу повинна доповнювати реєстрацію через існуючі реєстри чи бази даних;
- кваліфікований персонал повинен бути готовим надати підтримку або взяти на себе реєстрацію з інформуванням заявників;

- для зниження ризику виключення заявників під час реєстрації потрібний оновлений соціальний або інтегрований бенефіціар, тобто оновлення реєстрів, бази даних та системи управлінської інформації, а також унікальних національних систем ідентифікації;
- поки у значної частини населення немає цифрових посвідчень особи, механізм реєстрації та зарахування до соціальних програм захисту повинні підтримувати зусилля щодо надання таких посвідчень особи;
- механізми надання допомоги повинні бути розроблені з урахуванням уразливості маргіналізованих груп, у тому числі, за допомогою наявності адекватних цифрових та фінансових екосистем;
- конфіденційність бенефіціарів, а також прозорість інформації про програми соціального захисту повинні бути гарантовані завжди;
- члени спільноти повинні бути відповідним чином навчені і мати ресурси для виконання поставлених завдань по всьому ланцюжку соціального захисту;
- об'єднання (офлайн та онлайн) цифрових та аналогових інструментів є ключем до підвищення інклюзивності та чуйності, а також правозахисний підхід. Це включає в себе надання бенефіціарам можливості вибирати, які інструменти вони хочуть використовувати і позичати необхідне обладнання або попросити третю людину допомогти їм зорієнтуватися в необхідному процесі таким чином, щоб запобігти зловживання чи виключення;
- необхідно розширити базову та цифрову інфраструктуру, а також охоплення ідентифікацією та освітою, щоб покращити базову та цифрову грамотність.

Таким чином, логіка розгортання дисертаційного дослідження, заснована на методі індукції, відштовхуючись від аналізу множини механізмів державного управління, упровадження й модернізація яких детермінується застосуванням сучасних цифрових технологій, призвела до формулювання нової філософії – системи доктринальних, парадигмальних і концептуальних теоретико-методологічних засад майбутньої системи державного управління соціальною безпекою України – «мережевої цифрової держави добробуту» (networked digital welfare state) – соціальна, правова, демократична держава орієнтована на оптимальне забезпечення належного рівня соціальної безпеки та добробуту, адекватного рівню економічного розвитку, як для суспільства в цілому, так і для кожного окремого індивіда, на основі вільної (в межах встановлених правових норм) взаємодії всіх суб'єктів суспільних відносин, яка здійснюється у суспільних цифрових мережах із застосуванням сучасних і перспективних цифрових технологій та механізмів, в т.ч. штучного інтелекту).

Емпірична та експертна верифікація результатів дисертаційного дослідження підтвердила їх достовірність, наукову новизну і цінність для вітчизняної науки державного управління.

Перспективами подальших наукових досліджень у напрямі удосконалення механізмів державного управління соціальною безпекою України в умовах цифрової трансформації є:

- пошук демократичних механізмів досягнення громадсько-політичного консенсусу щодо запровадження нової моделі соціальної безпеки в умовах післявоєнного модернізаційного розвитку;
- розроблення правових засад соціальної безпеки в умовах цифрової трансформації з урахуванням норм і стандартів Європейського Союзу;
- запровадження інноваційних технологій диджиталізації механізмів державного управління, зокрема, у сфері соціальної безпеки;
- сприяння подальшій цифровізації суспільних відносин;
- налагодження дієвих механізмів державно-приватного партнерства в сфері соціальної безпеки тощо.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації:

1. Петькун С. М. Інституціональна складова державного управління соціальною безпекою в Україні. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 12 (14). С. 21–30. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-12\(14\)-21-30](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-12(14)-21-30).
2. Петькун С. М. Оцінка стану дослідження проблем подолання цифрового розриву в зарубіжних та вітчизняних наукових працях. *Social Studies: Theory and Practice*. 2022. Vol. 13. №. 2. P. 133–150. DOI: <https://doi.org/10.34858/sstp.2.2022.8>.
3. Петькун С. М. Ціннісні засади соціальної безпеки в умовах цифрових трансформацій в Україні. *Наукові перспективи*. 2022. № 11. С. 90–101. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-11\(29\)-90-101](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-11(29)-90-101).
4. Петькун С. М. Механізми управління цифровізацією інклюзивних послуг в Україні. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 2 (8). С. 176–189. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-2\(8\)-176-189](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-2(8)-176-189).
5. Петькун С. М. Цифрові трансформації в Європі як орієнтир для України. *Věda a perspektivy*. 2023. № 6 (25). С. 234–242. DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-6\(25\)-234-242](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-6(25)-234-242).
6. Гудзь О. Є., Петькун С. М. Соціальна відповідальність Бізнесу в цифровій державі: нові ціннісні орієнтири в поствоєнних умовах. *Наукові перспективи*. 2023. № 7 (37). С. 140–153. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-7\(37\)-140-153](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-7(37)-140-153).

Особистий внесок: обґрунтовано концептуальні пріоритетні напрямки формування нових ціннісних орієнтирів соціальної відповідальності бізнесу в цифровій державі.

7. Петькун С. М., Гудзь О. Є. Зміна траєкторії соціальної відповідальності держави в реаліях цифрових трансформацій. *Věda a perspektivy*. 2023. № 9 (28). С. 264–276. DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-9\(28\)-264-276](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-9(28)-264-276).

Особистий внесок: обґрунтовано доцільність зміни траєкторії соціальної відповідальності держави в реаліях цифрових трансформацій в поствоєнних умовах відродження й підтримки соціальної безпеки, що забезпечить нову роль в становленні якісно нової соціальної моделі цифрової держави, яка буде відповідати високим європейським стандартам.

8. Petkun S. Service-Oriented State in the Conditions of Digital Transformations. *Krakowskie Studia Małopolskie*. 2023. № 4 (40). P. 28–36. DOI: 10.15804/ksm20230402.

9. Петькун С. М. Закордонні тренди впровадження соціальної безпеки: цифровий порядок денний для Європи – досвід для України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 19. С. 143–148. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.19.143>.

10. Гудзь О. Є., Петькун С. М. Формування стратегічного інструментарію медіаменеджменту в реаліях цифрових трансформацій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 23. С. 125–130. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.23.125>.

Особистий внесок: досліджено національні відмінності, що визначають специфіку стратегічного інструментарію медіаменеджменту, що залежить від особливостей медіаполітики держави та її соціальної безпеки, оскільки медіаполітика держави сповідує базові цінності, властиві українському суспільству та його корпоративній культурі.

11. Гудзь О. Є., Петькун С. М. Формування нової медіа реальності в умовах цифрових трансформацій. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2023. № 4 (87). С. 339–345. DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2023.4.42>.

Особистий внесок: аргументовано необхідність врахування нових ризиків та загроз, обґрунтовано стандарти соціального захисту й безпеки та соціальної відповідальності держави й бізнесу у контурі нової медіа реальності в умовах цифрових трансформацій.

12. Козаков В. М., Петькун С. М. Мережева логіка соціальної безпеки інформаційного суспільства. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2023. № 12. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2023.12.3>.

Особистий внесок: досліджено соціальну безпеку громадянина, яка дедалі більше формується на основі мережевого суспільства, основними рисами якого є: зростання ролі інформації в житті суспільства; збільшення частки комп'ютерних комунікацій; створення глобального інформаційного (комунікативного) простору, і відповідно, зміна самої соціальної реальності.

13. Петькун С. М. Цифрові права громадян в контексті державного управління соціальною безпекою в Україні. *Статистика України*. 2023. № 4. С. 138–144. DOI: 10.31767/su.3-4(102-103)2023.03-04.12.

14. Петькун С. М. Галузеві та регіональні програми інформатизації: цифровий розрив. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 14 (28). С. 190–202. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14\(28\)-190-202](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14(28)-190-202).

15. Петькун С. М. Аналітичний огляд стану розробленості проблем державного управління соціальною безпекою в умовах цифрової трансформації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 24. С. 198–202. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.24.198>.

16. Вишнівський В. В., Катков Ю. І., Петькун С. М. Управління соціальною безпекою держави в умовах цифрової трансформації. *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*. 2023. № 6. С. 49–62. DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2023-6-49-62>.

Особистий внесок: досліджено інформаційні технології у вигляді різноманітних реєстрів, інформаційних систем, служб соціальної допомоги та мобільних додатків з мобільними грошима, що забезпечують впровадження соціальних послуг, соціальну допомогу, соціальне страхування та соціальне просування на ринку праці.

17. Петькун С. М. Напрями зміцнення соціальної безпеки України в умовах цифрової трансформації. *Věda a perspektivy*. 2023. № 12 (31). С. 62–73. DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-12\(31\)-62-73](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-12(31)-62-73).

18. Петькун С. М. Цифрові технології як інструмент надання якісних державних послуг. *Наукові перспективи*. 2023. № 12 (42). С. 257–266. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-12\(42\)-257-266](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-12(42)-257-266).

19. Samsonova Y., Shevchenko O., Priadun S., Petkun S., Statsenko N. Analysis of modern approaches to the management of educational institutions in conditions of digitization (Ukrainian case). *Revista Eduweb*. 2022. Vol. 16, №. 4. P. 89–100. DOI: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2022.16.04.8>.

Особистий внесок: досліджено вплив цифровізації на управління закладами освіти, основні тенденції в управлінні закладами освіти в умовах цифровізації.

20. Petkun S., Kravchenko M., Yaroshovets T., Kulinich O. Digital services development in Ukraine. *Khazar Journal of Humanities and Social Sciences*. 2023. Vol. 26. № 1. DOI: <https://doi.org/10.5782/kjhss.2023.134.146>.

Особистий внесок: досліджено цифровий розрив, який зумовлює посилення інклюзивності надання цифрових послуг на основі недискримінації, врахування різноманітності людей, ефективного залучення та включення всіх його учасників у цифровий процес для підвищення якості життя та добробуту.

21. Petkun S., Kalinicheva H., Chernyak D., Khlevytska T., Khorvatova O. Legal principles of ensuring social security in the conditions of digitalization of Ukraine. *Amazonia Investiga*. 2023. Vol. 12. № 65. P. 106–115. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.65.05.11>.

Особистий внесок: доведено важливість ключових законодавчих актів щодо ефективного впровадження цифрових технологій у подальшому розвитку соціального забезпечення відповідно до стратегічних цілей держави та сучасних технологічних трендів.

22. Storozhenko L., Petkun S. Electronic Communications as an Element of Management. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering (IJITEE)*. 2019. Vol. 8. Iss. 11. P. 459–466.

Особистий внесок: узагальнено аргументи та контраргументи в рамках наукової дискусії щодо розуміння сутності та застосування електронних комунікацій в управлінні, виходячи на власне функціональному методі, в рамках

якого електронні комунікації розглядаються як інноваційний елемент електронного управління.

23. Storozhenko L. G., Petkun S. M. Strategic communications in public governance: basic principles and conceptual approaches. *Moderní aspekty vědy: Svazek XIV mezinárodní kolektivní monografi*. Mezinárodní Ekonomický Institut, 2021. P. 685–697. URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/mono/monography-14.pdf>.

Особистий внесок: досліджено розвиток комунікації в суспільстві, її активна інтеграція в усі сфери життєдіяльності суспільства, поява нових каналів комунікації, що вимагає переосмислення та розробки сучасних принципів стратегічних комунікацій як фундаментальних ідей і правил, що лежать в основі інформаційно-технологічних відносин та поведінки учасників комунікаційного процесу.

24. Kravchenko M., Petkun S. Digital public services as a means of increasing the social security of citizens. *Ensuring Standards of Quality of Life in a Turbulent World* : monograph. Opole : The Academy of Applied Sciences, 2022. P. 334–347. URL: https://old.wszia.opole.pl/wp-content/uploads/2020/05/ANS_Monogragia_2022.pdf.

Особистий внесок: визначено сутність соціальної безпеки як стан розвитку держави та суспільства, при якому держава здатна забезпечити гідний рівень та якість життя громадян незалежно від впливу внутрішніх і зовнішніх загроз на основі цифровізації всіх сфер суспільного життя

Опубліковані праці апробаційного характеру (конференції):

25. Kravchenko M., Petkun S. Digital state in Ukraine: peculiarities of the operation of a single portal of provision public services online «Diia». *40 IBIMA Business Conference, 23–24 November 2022*. URL: <https://ibima.org/accepted-paper/digital-state-in-ukraine-peculiarities-of-the-operation-of-a-single-portal-of-provision-public-services-online-diia/>.

26. Петькун С. М. Цифрові права держави, суспільства, громадянина в Україні. *Публічне управління в умовах воєнного часу та надзвичайних ситуаціях: сучасний стан, проблеми, перспективи розвитку*: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Переяслав, 30 листоп. 2022 р. Переяслав, 2023. С. 252–255.

27. Петькун С. М. Проблеми та перспективи цифрової доступності публічних послуг. *Актуальні проблеми науки, освіти і суспільства: досвід та перспективи*: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Дрогобич, 22 лют. 2023 р. Дрогобич, 2023. Ч. 3. С. 90.

28. Петькун С. М. Цифрова трансформація надання державних послуг в Україні. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: матеріали XXX Міжнар. наук.-практ. конф., м. Гамбург, 07 берез. 2023 р. Гамбург, 2023. С. 54–59.

29. Петькун С. М. Формування ціннісної системи соціальної безпеки в умовах цифрових трансформацій в Україні. *Модернізація вітчизняної правової системи в умовах світової інтеграції*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 22–23 берез. 2023 р. Кропивницький, 2023. С. 119–121.

30. Петькун С. М. Концепція сервісної держави на сучасному етапі розвитку України. *ЛОГОΣ*. 2023. С. 50–51. DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-31.03.2023.14>.
31. Петькун С. М. Цифрові інновації в усиновленні дітей. *Публічне управління та адміністрування в сучасних умовах*: матеріали 4-ої Міжнар. наук.-прак. конф., м. Дніпро, 17 трав. 2023. Дніпро, 2023. С. 23.
32. Петькун С. М. Нормативно-правове забезпечення соціальної безпеки в умовах цифровізації України. *Публічне управління в Україні: виклики сьогодення та глобальні імперативи*: зб. тез II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 18 трав. 2023 р. Хмельницький, 2023. С. 148.
33. Петькун С. М. Соціальна безпека в умовах цифровізації територіальних громад. *Scientific Research and Innovation: proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Internet Conference*, April 3–4, 2023. Dnipro, 2023. С. 305–306.
34. Петькун С. М. Необхідність формування цифрової екосистеми регіону України. *Розвиток публічного управління в контексті європейської інтеграції України*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 28 квіт. 2023 р. Львів, 2023. С. 213–216.
35. Petkun S. M., Storozhenko L. G. System zarządzania publicznego: specyfika, zadania. *Сучасні стратегії сталого розвитку держави і суспільства в контексті глобальних викликів*: матеріали Міжнар. наук. конф., 28–29 груд. 2021 р., Вроцлавек, 2021. С. 12.
36. Петькун С. М. Напрями наближення цифрової трансформації України до ЄС. *Публічне управління XXI століття: особливості воєнного і післявоєнного періодів*: зб. наук. матеріалів XXIII Міжнар. наук. конгресу, м. Харків, 27 квіт. 2023 р. Харків, 2023. С. 524–527.
37. Петькун С. М. Основні засади цифровізації Європи до 2030 р. *Цифрове суспільство: управління, фінанси та соціум*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 28 квіт. 2023 р. Дніпро, 2023. Т. 2. С. 215–217.
38. Петькун С. М. Сервісно-орієнтована держава в умовах розвитку інформаційних технологій. *Інновації для відродження: національний, регіональний, міжнародний контекст*: тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 12–13 жовт. 2023 р. Запоріжжя, 2023. С. 391–394.
39. Петькун С. М. Деякі особливості формування інформаційно-мережевого суспільства. *Теоретико-прикладні аспекти розвитку цифрової держави в Україні*: матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 09 листоп. 2023 р. Київ, 2023. С. 8–12.

АНОТАЦІЯ

Петькун С.М. «Теоретико-методологічна концептуалізація механізмів державного управління соціальною безпекою України в умовах цифрової трансформації». – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ, 2024.

У дисертаційній роботі концептуалізовано теоретико-методологічні засади розвитку системи державного управління соціальною безпекою України в умовах цифрової трансформації, вироблено науково-прикладні рекомендації щодо удосконалення механізмів державного управління соціальною безпекою України. Проведено аналіз постіндустріального (інформаційного) суспільства постмодерної доби, визначено, що соціальна безпека громадянина все більше формується на основі мережевого суспільства, доведено, що провідним трендом політики соціального захисту на початку XXI ст. стала концепція сервісно-орієнтованої держави. Розкрито особливості моделей розвитку соціальної безпеки, визначено складові впливу нової медіареальності на ефективність механізмів державного управління соціальною безпекою, науково обґрунтовано доктринальні засади інноваційної парадигми державного управління соціальною безпекою, сформульовано концептуальні засади державної політики в галузі соціальної безпеки в умовах цифрової трансформації України.

Констатовано, що визначальними характеристиками нинішнього етапу розвитку суспільства в умовах цифрової трансформації є стрімке зростання соціальної напруженості та актуалізація потреб в особистій та колективній безпеці.

Ключові слова: державне управління, механізми державного управління, соціальна безпека, соціальна політика, цифровий розвиток, диджиталізація, цифрова держава.

ABSTRACT

Petkun S.M. Theoretical and methodological conceptualization of mechanisms of state management of social security of Ukraine in conditions of digital transformation. – Manuscript.

Dissertation for obtaining the scientific degree of Doctor of Sciences in public administration, specialty 25.00.02 – mechanisms of public administration. State University of Information and Communication Technologies, Kyiv, 2024.

The dissertation conceptualized the theoretical and methodological foundations of the development of the state social security management system of Ukraine in the conditions of digital transformation and developed scientific and applied recommendations for improving the mechanisms of state social security management of Ukraine.

In the Introduction: the relevance of the scientific problem (topic) of the dissertation research is substantiated and the degree of its modern scientific development is outlined; the connection of the work with scientific programs, plans,

topics is reflected; the object, subject, goal and task of the research are defined; the general research methodology is shown; the scientific novelty of the obtained results and the practical significance of the work, etc. are formulated.

At the same time, special attention is paid to researching the problems of social security and digital transformation in the publications of modern domestic and foreign scientists. All of which made it possible to systematize the theoretical and methodological foundations of the mechanisms of state management of social security in the conditions of digital transformation. The chapter also highlights the logic and methodology, as well as the peculiarities of forming the heuristic content of the dissertation research.

The essence and features of the modern concept of public administration are revealed, which are oriented towards values, decision-making technology, focused on decentralization and reform of public administration, regional politics and local self-government, strengthening the role of communication, organizational culture, social responsibility, formation of social security of the state and the citizen.

The analysis of social security as an object of state administration shows its priority at the current stage of the functioning of the Ukrainian state as a whole and the system of state administration.

The utilitarian and humanistic approach to the value principles of social security is revealed. It has been proven that the value principles of the state management of social security in the conditions of digital transformations in Ukraine should consist in the purposeful formation of a new quality of life for citizens. This new quality involves the creation of conditions for the proper realization of the personal potential of each member of society by providing opportunities for productive employment and receiving income that corresponds to the importance of this work for society and is able to guarantee him a decent standard of living and satisfaction of physical and spiritual needs.

The analysis of legal and institutional processes of digitization of the state administration of social security of Ukraine, which are aimed at creating a new system of social security, showed the prospects of expanding the opportunities of all citizens in achieving personal success, comprehensive self-realization, reaching a higher level of ensuring needs and interests with the use of digital technologies and digital competencies.

The conducted analysis of the post-industrial (informational) society of the post-modern era made it possible to assert that the modern global world is becoming more and more changeable, and the main priorities of the citizen's social security are also changing, which are built on the general priorities of the social security of a person and awareness of the value of an individual and his social rights.

It was determined that the social security of a citizen is increasingly formed on the basis of a network society, the main characteristics of which are: the growth of the role of information in the life of society, an increase in the share of computer communications, the creation of a global information (communicative) space, and accordingly, a change in social reality itself, in which all the main spheres of life and social security of a person are based on network logic aimed at the needs and value

orientations of a person. It has been proven that the leading trend of social protection policy at the beginning of the 21st century. became the concept of a service-oriented state, the main purpose of which is to serve people, and the key function of public institutions is to provide quality services to citizens.

The peculiarities of European and Asian models of social security development in the conditions of the information society, which are primarily based on the approval of specific value orientations regarding industrialization, informatization, and social development, are revealed.

In the fourth chapter, an analysis of the dominant factors in the development of social security state management mechanisms was carried out, in connection with which it was possible to determine that in the conditions of digital transformation, the prerequisites for the formation of a new media reality in Ukraine regarding the effectiveness of social security state management mechanisms were revealed, the essential signs and characteristics were specified new media reality in their interpenetration and interconnection, the existing trends and markers of its formation and factors influencing it are revealed, the trajectories of its development and activation of action on the behavior models of the state, society, and various economic subjects are outlined. The need to take into account new risks and threats in the formation of new standards of social protection and safety and social responsibility of the state and business, in the contour of the new media reality in the conditions of digital transformations, is argued.

The components of the influence of the new media reality on the effectiveness of the mechanisms of state social security management are determined, and the key problems of the formation of a new media reality for the mechanisms of state social security management and ways to solve them are outlined.

It was established that the defining characteristics of the current stage of the development of society in the conditions of digital transformation are the rapid growth of social tension and the actualization of the needs for personal and collective security. Therefore, the active development of information and communication technologies and their wide implementation in all spheres of human activity requires the development of a new doctrine of a service-oriented state, namely, a transition from a paternalistic vision of the role of the state as a «guarantor» of social security to the doctrine of a «network welfare society» (network welfare society), in which well-being «protects itself», and the state, first of all, contributes to this.

At the paradigmatic level of the formation of the state social security policy, Ukraine is recommended to switch to the public-private partnership model. At the same time, give citizens the opportunity to choose a provider of social services and social security and in every possible way encourage network interaction of citizens, businesses and the state in this area.

The introduction of a new paradigm and doctrine of state policy in the field of social security in the conditions of digital transformation of Ukraine at the conceptual and strategic levels will further require the use of a new system of state management mechanisms for the development of a digital welfare network society.

In the Conclusions, the scientific results are highlighted, which collectively meet the defined goal and solve the scientific problem of conceptualizing the theoretical and methodological foundations of the development of the state social security management system of Ukraine in the conditions of digital transformation, scientific and applied recommendations for improving the mechanisms of social security state management of Ukraine are developed.

Keywords: public administration, mechanisms of public administration, social security, social policy, digital development, digitization, digital state.

ПЕТЬКУН СВІТЛАНА МИХАЙЛІВНА

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ
МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
СОЦІАЛЬНОЮ БЕЗПЕКОЮ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ**

Спеціальність 25.00.02 – механізми державного управління

РЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора наук

Підписано до друку: 26.01.2024. Формат 60X90, 1/16.
Папір лазерний. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовно друк. арк. 1,8. Наклад – 100.
Прим. замовлення № _____